

Vjetrenjače od papira: o autocenzuri

Svjetlana Nedimović

Ovih dana sam za "Media Online" naručivala serijal tekstova o autocenzuri – ili barem pokušala. Tražila sam izgleda nemoguće – moralne lomove na tri-četiri kartice teksta. Mislila sam da ću dobiti koncentrat, možda čak i sirov komad samospoznaje koji će me zaprepastiti, šokirati, uzdrmati. Ali ništa od toga – većina novinara o autocenzuri, čini se, ne želi pisati.

Iz iskustva pomnog čitaoca novina znam da novinari rado pišu o specifičnim uslovima razvoja novinarstva u ovako turbulentnom regionu i još se radije na cenzuru žale, kao da je svijet svoje cenzore upoznao tek devedesetih na Balkanu. Ili se bez milosti obrušavaju na kolektivnu, redakcijsku autocenzuru, iako ih ona tako materinski požrtvovano, bez zadnjih ili bilo kakvih drugih misli, spašava od individualne odgovornosti za isječene pasose ili nagomilane eufemizme. I tekst za tekstem, redak za retkom, otkrivaju neki od njih autocenzuru na djelu, u svom njenom blještavilu i slavi.

Ipak, nije problem u nepoštenju novinara, njihovom nepriznavanju vlastitih minijturnih obmana, čak i zavaravanja. Jer neki privatno priznaju da sami sebe cenzurišu, priznaju čak i bez puno ustezanja, s tek malo crvenila u obrazima kao u seoske mlade. Problem je upravo u neosjetljivosti za dramu, u potpunom sljepilu za problem sam. Čak i oni koji koraknu u priznanje, niti jednog momenta ne vide autocenzuru kao bilo šta drugo do refleks cenzure. I u tom je refleksu novinar tek nerv u koljenu, potpuno pasivan, koji reaguje na vanjske poticaje bez i drama vlastite volje. Novinar, dakle, sam sebe svodi na puki objekat, papirnu vjetrenjaču koju "objektivne okolnosti" bjesomučno vrte svojim dahom. I nigdje dželata u priči o pogubljenju riječi i rečenica.

"Izbora nema.", je sve što se od nekih novinara da čuti, u najboljem slučaju. Kao da su sve odluke donesene, sve opcije već potrošene, a ni traga strahu pred budućnošću sopstvene riječi. Znači li to da je za novinare svaka riječ svijet za sebe, bez istorije, dok je autocenzura – baš kao i cenzura – nekakav zemljotres ili potop, elementarna nepogoda van lične kontrole koja bude i prođe, a sami se novinari ponovo rađaju, nevini i čisti kao novorođenčad u svakom svom novom tekstu? "Zaboravi, dragi čitaocē, sve moje slabosti, sve moje nerazumljive metafore ili nategnute analogije, ja sam sad nov, iskren i oštar, a ono što je bilo je kratki ljetni pljusak, neznatni šum na vezama.", je li to poruka koju novinari šalju?

I cijela je priča o autocenzuri i serijalu samo jednom bljesnula uzbuđenjem: jedan je vrsni i smioni novinar starije generacije nazvao redakciju i rekao da je pitanje autocenzure za njega pitanje same njegove ličnosti, a ne njega kao pripadnika određenog ceha, i otud on ne želi javno da kopa po svojoj intimnoj drami koju živi svakog dana. Nedostatak odvažnosti? Naprotiv, obilje dotične, jer ne bježe se bitka oko svake riječi sa mnom ili s Vama, već sa samim sobom, bez saveznika.

No, to ne znači da bitka mora biti bez svjedoka – shvatite ovo kao poziv da me razuvjerite, da o autocenzuri pišete i to pišete otvoreno i smiono.

Svjetlana Nedimović je izvršna urednica "Media Online". ©Media Online 2001. All rights reserved.